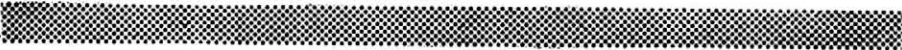

ZÁKON 73

ČÍSLO 73

Z denního tisku je čtenářům Vojenské mysli známo, že dne 27. června t. r. schválilo Federální shromáždění ČSSR zákon č. 73/1973 Sb., o brané výchově. Mnozí čtenáři měli možnost si již zákon prostudovat nebo alepoň do něj nahlédnout ve Sbírce zákonů ČSSR, částka 21 z 3. 7. 1973. Zabývá-li se náš časopis vysvětlením zákona v určitém časovém odstupu po jeho schválení, není to rozhodně pozdě. Zákonodárce stanovil účinnost zákona až od 1. ledna 1974. Je to běžný postup u většiny vydávaných zákonů. Dnem schválení nabývá zákon svou platnost a doby do nabytí jeho účinnosti má být využito k vysvětlení zákona všem těm, kteří s ním budou pracovat a dále k vydání potřebných prováděcích předpisů. Tak tomu bude i se zákonem o brané výchově. V současné době se naši veřejnosti vysvětluje jeho smysl a obsah a také se připravují jak obecně platné předpisy, jako např. vládní nařízení o náhradě škody při provádění brané výchovy, tak i předpisy vnitroresortní. Smyslem tohoto článku je ujasnit zásadní ustanovení zákona i některé okolnosti, které k přijetí zákona vedly nebo jsou spojeny s jeho další realizací.

Proč zákon a proč v současné době?

To jsou otázky, které nejčastěji provázely přípravu zákona i proces jeho schvalování. Jsou to otázky oprávněné a budeme se tedy jím zabývat dříve, než přistoupíme k zásadním ustanovením zákona.

Na prvou otázku bychom si mohli odpověď usnadnit. Vydání zákona doporučilo předsednictvo ÚV KSČ již 19. března 1971, když schvalovalo usnesení o jednotném systému brané výchovy obyvatelstva ČSSR. Avšak i toto doporučení mělo své důvody a v procesu zpracování a schvalování zákona byly tyto důvody znovu zvažovány.

Branná výchova jako součást branného systému státu potřebuje samostatnou zákonnou úpravu tak, aby byla závazná pro všechny složky naší společnosti. Tato potřeba vynikla ještě výrazněji, když byl schválen nový, kvalitativně vyšší, jednotný systém branné výchovy. Dosud však byla branná příprava právně upravena jen velmi rámcově zákonem č. 40/1961 Sb. o obraně ČSSR, v rámci přípravy občanů k obraně republiky. Tento zákon upravuje působnost orgánů a organizací jen v nejobecnější podobě. Současně vydáním tohoto zákona byl zrušen zákon č. 92/1951 Sb. o branné výchově a zákon č. 87/1952 Sb. o reorganizaci branné výchovy, takže branná výchova tím ztratila samostatný zákon. To společně s danou společenskou a ekonomickou situací vedlo k šedesátých letech k oslabení odpovědnosti orgánů a organizací za brannou výchovu a ve svých důsledcích i k poklesu společenského významu branné výchovy.

Po zkoncipování nového systému branné výchovy se tedy dosavadní právní úprava této oblasti jevila jako nedostatečná, nemohla postihnout v dostatečné míře všechny vztahy, které bylo nutné z hlediska tohoto nového systému právně regulovat. To byl tedy hlavní důvod pro rozhodnutí, aby byl vypracován nový, samostatný zákon o branné výchově, který by dal nové koncepci branné výchovy zákonný základ a který by brannou výchovu upravoval komplexně.

Přitom si uvědomujeme, že právní úprava je jen jedním z opatření k realizaci stranického dokumentu o branné výchově, že zákon není všemocný a že v takové oblasti, která je především výchovou, tedy ideovou a politickou výchovou, nelze vše upravit zákonem. Tím význam zákona nijak nesnižujeme. Rozhodně patří mezi klíčová opatření pro další rozvoj branné výchovy a je významným mezníkem v jejím dosavadním vývoji.

Zákon důsledně vychází z jednotného systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR. Také jeho tvorba je s tímto systémem úzce spjata. První práce na vypracování návrhu zákona započaly v době, kdy byl vypracován návrh nové koncepce branné výchovy. Po schválení návrhu nové koncepce v roce 1971 dostalo vypracování návrhu zákona již oficiální ráz. Byly nejprve vypracovány zásady zákona, které v průběhu roku 1972 projednalo předsednictvo ÚV KSČ, vláda ČSSR a výbory Federálního shromáždění ČSSR. Po ukončení této fáze na podzim 1972 započalo s tvorbou paragrafovaného znění osnovy zákona. Vláda ČSSR již v průběhu tohoto roku předložila konečný návrh zákona ke schválení Federálnímu shromáždění. Tím byl završen proces právní úpravy branné výchovy a otevřela se cesta pro realizaci zákona.

Druhou otázkou, která byla v souvislosti se schvalováním zákona kladena bylo, proč je zákon schvalován právě v současné době, kdy dochází k uvolnění v mezinárodních vztazích a kdy jsou reálné naděje na posílení světového míru. Čtenářům časopisu Vojenská mysl jistě není třeba tuto otázku hlouběji zodpovídat. Proto zdůrazníme jen dvě skutečnosti.

Současné úspěchy ve zmírňování mezinárodního napětí a v posilování míru a bezpečnosti ve světě, zvláště v Evropě, jsou výsledkem důsledné a vytrvalé realizace leninské mírové zahraniční politiky Sovětského svazu a jeho spojenců, socialistických zemí Varšavské smlouvy. Nejde tedy o projev dobré vůle a mírových snah imperialistických velmocí. Ty nezměnily své agresivní cíle a plány a nevzdávají se naděje na obnovení svého celosvětového panství. Jejich politická, vojenská i ekonomická opatření to dosvědčují.

Žijeme v třídně rozděleném světě, v epoše zápasu dvou protichůdných společenských soustav. Agresivní politika imperialismu směřuje k oslabení pozic

socialismu a imperialismus se ani v současné době nezřídka přímého ozbrojeného boje proti socialismu. Za takové situace, přes úspěchy, kterých socialistické země dosahují v upevňování míru a svobody ve světě, není důvodu pro zmírňování ostražitosti a pro zanedbávání naší připravenosti k obraně. To platí nejen pro ozbrojené síly, ale i pro obranu našeho státu vcelku. XIV. sjezd KSČ ustanovil, že zajištění spolehlivé obrany země a socialistických vymožeností našeho lidu je trvalým úkolem celé společnosti, nejen ozbrojených sil, ale i všech státních a společenských orgánů a institucí. Do toho celku patří branná výchova.

Při vysvětlování zákona o branné výchově určitě narazíme na podobné otázky té, na kterou právě odpovídáme. Bude správné, když my jako vojáci z povolání budeme umět odpovědět nejen v poučkách, ale na konkrétních faktech, které můžeme použít, budeme občanům ukazovat pravou tvář imperialismu a jeho neutuchajících vojenských příprav. Budeme tuto otázku trpělivě vysvětlovat, ale současně budeme muset rozhodně potírat jakékoliv pacifistické smyšlenky a iluze, jakékoliv projevy oportunismu nebo nacionalismu.

Zabezpečit obranu našeho socialistického státu v současných podmínkách je objektivní nutností. Stejně tak objektivní nutností je i potřeba připravit k obraně své socialistické vlasti všechny lid. Naše politická, ekonomická a vojenská síla a připravenost, znásobená silou, připraveností a autoritou Sovětského svazu a socialistických zemí Varšavské smlouvy, je v současném světě výrazným mírotvorným činitelem, který brání imperialistickým velmocem v jejich agresivních snahách a nutí je podřizovat se mírové ofenzívě. Proto také zákon o branné výchově byl schválen a doba pro jeho schválení byla vhodná.

Základní ustanovení zákona

V úvodní části — preambuli, kterou závažnější zákony mohou mít, jsou vyjádřeny základní politické principy, které vyjadřují místo a postavení branné výchovy. Je zde vyjádřena vedoucí úloha Komunistické strany Československa při zajišťování obrany našeho státu, začlenění branné výchovy do systému obrany naší země a je zde vyjádřen i význam branné výchovy, která je důležitým úkolem branné politiky státu. Tyto politické zásady se plně opírají o vojenskopolitickou linii stanovenou XIV. sjezdem KSČ.

Zákon dále uvádí, že jeho smyslem, účelem je stanovit cíle, obsah a rozsah branné výchovy, způsob jejího řízení, práva a povinnosti orgánů, organizací a účastníků branné výchovy. Již při vysvětlování nové koncepce branné výchovy v roce 1971 jsme zdůrazňovali, že kvalita a jednota nového systému je dána především jednotou, propojeností a sladěností cílů branné výchovy. Jednotný systém branné výchovy určil celou soustavu cílů jak pro brannou výchovu jako celek, tak i pro její jednotlivé oblasti i jejich části. Zákon tyto cíle potvrzuje. Shodně s novou koncepcí branné výchovy stanoví v § 2 hlavní cíl branné výchovy a v § § 10, 13, 15, 17 a 19 cíle jednotlivých oblastí. Dílčí cíle vycházejí z cíle hlavního a tvoří s ním jednotu.

Branná výchova je nedílnou součástí komunistické výchovy občanů. Rozvíjí především branné a vojenské aspekty při utváření socialistického vlastenectví a internacionalismu, charakterové vlastnosti, psychickou a fyzickou připravenost a technické a odborné znalosti a dovednosti. Spojuje diferencované oblasti výchovy a výcviku v jednotný systém. Zůstává však především výchovou a její hlavní složkou je morálně politická složka. Nelze připravit občana našeho so-

cialistického státu k jeho obraně, aniž bychom ho nenaučili milovat jeho socialistickou vlast, její spojení, její pokrokové revoluční a bojové tradice, aniž bychom v něm vypěstovali přesvědčení, že je jeho nejsvětější povinností nejen tuto vlast budovat, ale také ji v případě potřeby bránit i za cenu obětování vlastního života. Nelze také občana naší země připravit k obraně, aniž bychom mu nevysvětlili, kdo ohrožuje naši svobodu a nezávislost, v čem je podstata třídního rozporu mezi socialismem a kapitalismem, jaké nebezpečí pro světové mírové síly a pro socialismus znamená dobrodružná a agresivní politika imperialistických velmocí. Rozhodně nepodceňujeme ostatní složky branné výchovy, jsou pro brannou připravenost občana zcela nezbytné, avšak jádrem branné výchovy je ideově výchovná a politická práce.

Svým rozsahem zahrnuje branná výchova všechny občany našeho státu, od těch nejmenších až po ty nejstarší. Proléhá výchovou v rodině, ve škole, v pracovním procesu a je proto nedílnou součástí činnosti všech orgánů a organizací naší společnosti. Je to dáno tím, že případné ohrožení svobody a nezávislosti by se dotýkalo každého z nás.

Jednou z nejdiskutovanějších otázek v období přípravy zákona, a to i ve výborech Federálního shromáždění ČSSR, byla otázka povinné nebo dobrovolné účasti na branné výchově. Organizátoři branné výchovy, zvláště ti na nejnižších organizačních stupních, kteří účast na branné výchově bezprostředně zajišťují, by jistě uvítali, kdyby zákon zcela jednoznačně mohl stanovit povinnou účast na branné výchově pro všechny občany. Nebudeme zastírat, že jde o otázku především politickou a že také byla řešena politickými orgány již v době schválení jednotného systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR. Proč je tomu tak?

V prvé řadě by jistě bylo značně nepopulární, kdybychom za současné mezinárodní a vnitropolitické situace rozšiřovali branné povinnosti občanů. Proto se zachovává dosavadní stav: branná výchova na školách, pokud jde o branné vyučování, zůstává i nadále povinná, kdežto ostatní druhy branné výchovy se uskutečňují na základě dobrovolnosti. Ale ani tu dobrovolnost si nelze vykládat jako naprostou volnost účastníka branné výchovy. Zákon se odvolává na Ústavu Československé socialistické republiky, která v článku 37 stanoví, že „vrcholnou povinností a věcí cti každého občana je obrana vlasti a jejího socialistického zřízení“.

Nerozšiřují-li se povinnosti jednotlivce, stanoví se zcela přesně povinnosti orgánů a organizací. Orgány a organizace jsou povinny plnit úkoly branné výchovy, všestranně je zabezpečovat, pečovat o přípravu kádrů, využívat při své činnosti poznatků a výzkumu branné výchovy, a pokud jde o účast jejich zaměstnanců na branné výchově, jsou povinny umožňovat jim účast a dokonce jim hradit i úslou mzdu, je-li nutno brannou výchovu uskutečňovat v pracovní době. Vybíráme jen některé povinnosti. Jisté však je, že problém dobrovolné nebo povinné účasti na branné výchově nebude problémem, bude-li celé společnosti, všem jejím orgánům a organizacím, záležet na tom, aby se občané k obraně vlasti připravovali a budou-li k tomu vytvářeny odpovídající podmínky.

Při řešení této otázky se však nezvažovalo jen to, zda by bylo dobré a únosné rozšířit brannou povinnost občanů. Žijeme v socialistické společnosti a zabezpečení obrany vymožeností této společnosti je v zájmu každého občana, vyplývá z odpovědnosti, z uvědomění a odhodlání občanů bránit svou socialistickou vlast. Patří mezi přednosti našeho zřízení, že obranu vlasti nemusíme

zakládat jen na povinnosti občanů, že můžeme počítat s jejich iniciativou a aktivitou, s jejich uvědomělostí, s jejich politickou vyspělostí a morální pevností.

Mohli bychom vypočítávat i jiné důvody, které vedly k tomu, aby se nerozšiřovaly branné povinnosti občanů. Byly zvažovány otázky ekonomické, organizační i jiné. Např. stanovení branné povinnosti by vyžadovalo stanovit také sankce pro případ, že by občan neplnil uložené úkoly. Promítneme-li si takovou možnost do přípravy branců, museli bychom počítat s tím, že někteří branci by pro neplnění úkolů byli zákonem postiženi již před nástupem vojenské služby proto, že zanedbávali povinnost se na ni připravovat. Jistě si dovedeme představit, jaký by byl vztah těchto mladých chlapců k vojenské službě po jejím nastoupení a jaký vliv by měli na ostatní vojáky.

Již jsme naznačili, že hlavní složkou branné výchovy je morálně politická složka, že tedy jádrem branné výchovy je ideově výchovná a politická práce. Již to samo napovídá, že v branné výchově se budeme více opírat a přesvědčování, o výchovu, o masově politickou práci než o donucení.

Společnosti záleží na tom, aby se branná výchova konala. Proto také byl zákon vypracován a schválen, a proto také tento zákon ukládá poměrně rozsáhlé povinnosti odpovědným orgánům a organizacím. Zákon však pamatuje i na podmínky méně příznivé než jsou v současné době. Proto zmocňuje vládu ČSSR, aby v případě potřeby zejména v době branné pohotovosti státu (ovšem nejen v ní), mohla zavést povinnou účast občanů i v dalších oblastech branné výchovy.

Řízení branné výchovy

V části zákona o řízení branné výchovy jsou v základních rysech stanoveny hlavní povinnosti a úkoly orgánů a organizací v branné výchově. Ze zákona vyplývá, že politickou linii pro brannou výchovu stanoví Komunistická strana Československa. Na základě této linie stanoví Rada obrany státu koncepci branné výchovy. Vláda ČSSR svými opatřeními uvádí tuto koncepci do života. Zajišťuje jednotné uskutečňování branné výchovy v celém státě a stanoví konkrétní úkoly jednotlivým federálním ministerstvům a ostatním ústředním orgánům. Z koncepce branné výchovy a z opatření federální vlády vychází při řízení branné výchovy vlády obou našich národních republik. Také ony zabezpečují jednotné konání branné výchovy na území svých republik, stanoví úkoly republikovým ministerstvům, ústředním orgánům republik a národním výborem.

Zákon v obecné podobě vymezuje i úkoly a povinnosti federálním a republikovým ministerstvům a ostatním ústředním orgánům federace i republik. Ukládá jim činit opatření nutná k zabezpečení branné výchovy, stanovit úkoly podřízeným orgánům a kontrolovat plnění těchto úkolů. Tato ustanovení zákona mají velký význam. Např. kontrolami Výboru lidové kontroly v ČSSR v tomto roce u některých federálních ministerstev a jejich podřízených orgánů bylo zjištěno, že řízení branné výchovy v těchto resortech značně zaostává. Úkoly se ukládají velmi málo, většinou jen obecně a jejich plnění se téměř nekontroluje. Je to na škodu věci, hlavně u těch nejnižších organizačních článků, které často správně poukazují na to, že jim úkoly na úseku branné výchovy nikdo neukládá a že v podstatě nevědí co mají dělat.

Zvláštní pozornost věnuje zákon úkolům federálního ministerstva národní obrany a federálního ministerstva vnitra. Tato ministerstva mají v systému branné výchovy zvláštní postavení. Obě ministerstva jsou gestory v oblasti

branné výchovy. Gesce federálního ministerstva vnitra je vymezena jen ve vztahu branné výchovy k civilní obraně, je tedy užší než gesce federálního ministerstva národní obrany. Obě ministerstva z hlediska tohoto svého postavení navrhuji Radě obrany státu koncepci a hlavní směry rozvoje branné výchovy (stanoví to zákon č. 133/1970 Sb. o působnosti federálních ministerstev). Zákon o branné výchově tato ministerstva zmocňuje vydávat směrnice a potřebné metodické pokyny k zajištění jednotného uskutečňování branné výchovy (umožňuje to čl. 85 ústavního zákona č. 143/1968 Sb. o československé federaci). Obě ministerstva dále poskytují ostatním orgánům a organizacím odbornou pomoc a mají právo v součinnosti s příslušnými federálními orgány nebo orgány republik sledovat, tedy kontrolovat brannou výchovu.

V systému řízení branné výchovy nebývávala vzrůstá úloha národních výborů. Stávají se rozhodujícím činitelem v realizaci úkolů branné výchovy v krajích, okresech i místech. Nejde jen o to, že brannou výchovu řídí u národních výborů u nižších stupňů a v organizacích, které spravují nebo řídí. Národním výborům dává zákon právo sjednocovat, tedy koordinovat činnost ostatních orgánů a organizací na své úrovni a dále mají za povinnost vést občany k odpovědnému postoji při plnění úkolů branné výchovy (srovnej to s výše uvedeným vysvětlením otázky povinné nebo dobrovolné účasti na branné výchově).

Ustanovení zákona o povinnosti sjednocovat úsilí ostatních orgánů a organizací potvrzuje již dosavadní praxi, kdy podle usnesení vlád ČSR a SSR vznikly u národních výborů komise pro brannou výchovu. Tyto komise za krátkou dobu svého trvání získaly v krajích a okresech (někde jsou zřízeny dokonce v místech) značnou autoritu a naučily se plánovitě, přitom však pružně řešit všechny problémy, které na jejich teritoriu jsou s brannou výchovou spojeny. Obdobně i při vládách ČSR a SSR byly zřízeny vládní výbory, které práci těchto komisí národních výborů usměrňují.

Zákon nemůže úkoly národních výborů vymezit podrobně. Úkoly pro národní výbory nejsou také stanoveny jen v části zákona o řízení branné výchovy, vyčteme je i v ostatních částech. Přesto praxe bezprostředně po schválení jednotného systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR, tedy v roce 1971, prokázala, že bude nutné činnost národních výborů usměrnit podrobněji. Z této skutečnosti vycházelo předsednictvo vlády ČSSR, když v květnu 1972 schválilo směrnice pro činnost národních výborů na úseku branné výchovy. Tyto směrnice mají k dispozici všechny národní výbory a aby s nimi mohly účinně pracovat, nebyl pro směrnice stanoven jakýkoliv způsob utajení.

Zákon se zabývá i úkoly orgánů a organizací. V článku jsme těchto termínů použili již několikrát a bylo by tedy třeba si vysvětlit, co všechno zahrnují. Pod pojmem orgány a organizace rozumíme všechny orgány od nejvyšších až po nejnižší a všechny organizace bez rozdílu. Patří sem i podniky, závody, úřady, ústavy, různá zařízení, družstva včetně jednotlivých zemědělských družstev apod. Důležité je, že zákon nemluví jen o orgánech, organizacích a jejich organizačních jednotkách, ale i o odpovědnosti jejich vedoucích pracovníků. Dodnes není řídkým jevem, že v různých orgánech a organizacích přesouvají vedoucí pracovníci úkoly branné výchovy jen na své podřízené, na odbory nebo oddělení obrany, na orgány zvláštních úkolů. Taková praxe snižuje význam úkolů branné výchovy, oslabuje odpovědnost za jejich plnění a v budoucnosti bude v rozporu se zákonem.

Zvláštním problémem bylo upravit vztah společenských organizací k branné výchově zákonem. Úkoly dobrovolných masových organizací se zpravidla zá-

konem neupravují. Tyto organizace zpravidla vznikají proto, aby uspokojovaly zájmy lidí a plní tedy převážně ty úkoly, které si samy uloží. Společnost však má právo zákonem uložit úkoly i společenským organizacím, zvláště když jde o věc tak závažnou, jako je obrana vlasti. Zákon o branné výchově společenským organizacím ukládá podílet se na branné výchově z hlediska svého společenského poslání. Každá ze společenských organizací tedy do systému branné výchovy vstupuje s jiným zaměřením a s jiným podílem.

Při tvorbě zákona projevovala většina společenských organizací snahu, aby v zákoně byly jmenovitě uvedeny. Nebylo to však v podstatě možné. Jednak by tím utrpěla přehlednost zákona — společenských organizací, které se na branné výchově podílejí, je mnoho — jednak podléhají svému vývoji a jsou ovlivňovány vývojem celé společnosti, mění se jejich poslání, úkoly i názvy a to by zákonu neprospělo. Jmenovitě je uváděn jen Svaz pro spolupráci s armádou, protože jde o společenskou organizaci vyloženě branného charakteru, jejíž veškerá činnost je zaměřena na brannou výchovu a navíc mu byla svěřena odpovědnost za jednu z oblastí branné výchovy, za přípravu branců. Jeho zvláštní postavení je i v tom, že mu zákon ukládá v rozsahu jeho působnosti poskytovat pomoc i jiným organizacím (nejen společenským, tedy např. školám) při plnění jejich úkolů branné výchovy.

Může se stát, že některým pracovníkům v oblasti branné výchovy se bude zdát právní úprava řízení branné výchovy příliš stručná, rámcová a kusá. Ve skutečnosti tomu však tak není. Zákon musí respektovat i ty právní normy, které již byly vydány a které platí a nemůže je tedy opakovat. Právní úprava řízení branné výchovy vychází z obecně platných principů řízení obrany našeho státu jako celku, a ty jsou vyjádřeny v ústavním zákoně č. 10/1969 Sb. o Radě obrany státu, v ústavním zákoně č. 143/1968 Sb. o čs. federaci (ve znění ústavního zákona č. 125/1970 Sb.), v zákoně č. 40/1961 Sb. o obraně ČSSR a v zákoně č. 133/1970 Sb. o působnosti federálních ministerstev. Úkoly branné výchovy jsou zakotveny i ve statutech jednotlivých ministerstev, které schvalovala federální vláda. Konkrétní působnosti jednotlivých orgánů a organizací jsou dány již usnesením předsednictva ÚV KSČ z 19. 3. 1971 o jednotném systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR a navíc tyto působnosti, pokud jsou určeny pro orgány státní správy, jsou stanoveny usnesením vlády ČSSR č. 275 z 30. září 1971, vlády ČSR č. 253 a vlády SSR č. 383, obojí ze 27. října 1971. Mají tedy právní platnost.

Zvláštní a společná ustanovení

V třetí až sedmé části upravuje zákon jednotlivé oblasti branné výchovy. Při této příležitosti je třeba upozornit, že oproti jednotnému systému branné výchovy obyvatelstva zákon zpřesňuje některé termíny a pojmy. Branná výchova tedy zahrnuje:

- brannou výchovu žáků, učňů a studentů,
- přípravu branců,
- brannou přípravu vojáků v záloze,
- přípravu občanů k civilní obraně,
- zájmovou brannou činnost.

V jednotlivých částech je přesně vymezena odpovědnost za jednotlivé oblasti branné výchovy a jsou stanoveny úkoly nezbytné pro uskutečňování výchovy a výcviku v těchto oblastech.

Závažnost mají ustanovení o právech a povinnostech orgánů, organizací a účastníků branné výchovy, uvedené v osmé části zákona. Orgánům a organizacím, jak jsme již uvedli, se ukládá odpovědnost za splnění úkolů v branné výchově a za jejich všestranné zabezpečení, dále za to, aby branná výchova byla součástí jejich výchovné činnosti, za výběr vhodných kádrů a jejich přípravu i za plánování potřebných finančních a materiálních prostředků.

Také ve společných ustanoveních se ukládají závažné úkoly národním výborům: jsou povinny rozvíjet masově politickou práci v branné výchově a k tomu využívat svých osvětových zařízení, působit k tomu, aby při bytové a občanské výstavbě bylo pamatováno i na potřeby branné výchovy a konečně mají umožňovat zpravidla bezplatné využití svých zařízení pro brannou výchovu. Z praxe známe, že jsou potíže se zajišťováním vhodných učeben, tělocvičen, bazénů, hřišť a jiných zařízení a že tento stav vyžaduje od organizátorů branné výchovy, aby se soustřeďovali na organizační otázky a tím pomíjeli otázky kvality výchovy a výcviku.

Možnosti zapůjčovat své objekty a zařízení nemají jen národní výbory. Stejně možnosti mají i útvary ozbrojených sil a také jiné organizace, např. odbory, tělovýchova, školy apod. Proto zákon pamatuje i na ně. Chápeme, že ustanovením zákona se vše, co nás pálí, nevyřeší. Budeme však mít v ruce možnosti a bude tedy záležet na nás, jak budeme umět zákona vhodně využít.

Již výše jsme uvedli, že zákon pamatuje i na uvolňování účastníků branné výchovy ze zaměstnání. Aby nedošlo k mylnému výkladu, poněkud toto vysvětlení doplníme a zpřesníme. Zákon stanoví, aby se branná výchova uskutečňovala především v mimopracovní době (s výjimkou povinného branného vyučování na školách všech stupňů). Jsou ovšem případy, kdy nelze této zásadě vyhovět. Např. jsou v jednom středisku branců nebo vojáků v záloze pracovníci z různých závodů s různou směnností. Nebo výcvik v seskoku padákem je třeba provádět ve dne a za zvlášť vhodných povětrnostních podmínek atd. V takových případech lze provádět výcvik i v pracovní době a účast na tomto výcviku je považována za překážku v práci z důvodů obecného zájmu. Podle ustanovení zákoníku práce se v takových případech proplácí účastníkům branné výchovy ušlá mzda. Je třeba mít na paměti, že zneužíváním těchto možností bychom poškozovali celou naši společnost a tedy i sebe.

Důležitá jsou ustanovení a náhrady škody. Zákon vytváří podmínky k tomu, aby účastníkům branné výchovy byla dána dostatečná náhrada v případě, kdy by při konání branné výchovy nebo v souvislosti s ní utrpěli škodu na zdraví nebo smrt. Zákon řeší i ty případy, kdy účastník branné výchovy způsobí škodu organizaci, která řídí brannou výchovu. Z ustanovení zákona vyplývá, že vláda ČSSR, pokud jde o náhradu škody při uskutečňování branné výchovy, může svým nařízením upravit podrobnosti. V současné době se takové nařízení vlády ČSSR připravuje a jeho účinnost má být shodná s účinností zákona, tedy dnem 1. ledna 1973.

Znalost ustanovení zákona je předpokladem pro jeho realizaci

Má-li zákon sloužit dalšímu rozvoji branné výchovy, je nezbytné, aby všichni organizátoři a funkcionáři, kteří se na branné výchově jakýmkoliv způsobem podílejí, jej důkladně ovládli, aby pochopili nejen literu zákona, ale i jeho ducha. Ministerstvo národní obrany proto zabezpečilo, aby bezprostředně po vydání zákona byl rozeslán všem funkcionářům Čs. lidové armády, kteří jakým-

koliv způsobem brannou výchovu zabezpečují. Prvním úkolem tedy je mít zákon po ruce, seznámit se s ním.

Pro důkladné pochopení zákona bude správné, aby se funkcionáři seznámili i s důvodovou zprávou k zákonu. Ta ve Sbírce zákonů ČSSR (částka 21 z 3. 7. 1973) uveřejněna není. Proto ministerstvo národní obrany zabezpečuje její rozmnožení a rovněž ji dá v dostatečné množství funkcionářům Čs. lidové armády k dispozici.

Od příslušníků armády se očekává, že budou zákon nejen znát a plnit, ale že pomohou objasnit jej naší veřejnosti, a to veřejnosti nejen civilní, ale i vojenské. Vojáci základní služby, to jsou přece budoucí funkcionáři společenských organizací, budoucí propagandisté a cvičitelé v branné výchově. Umožníme-li jim, aby se již nyní seznámili se zákonem a pochopili jeho smysl, pomůžeme tím perspektivnímu rozvoji branné výchovy.

Zákon je jen právní norma, suchá litera, do života jej uvádějí lidé. Na nich, tedy i na nás, bude záležet, jak účinným nástrojem se zákon stane. Dává nám velké možnosti. Jejich využití napomůže realizaci vojenské politiky strany stanovené XIV. sjezdem KSČ v oblasti branné výchovy.